
La combinació qualitatiu/quantitatiu com a aprofundiment en el coneixement de la realitat social: l'enquesta en profunditat, una proposta metodològica

Lidia Daza Pérez

Helena Gràcia Balaguer

Elisenda Ros Bo

Eva Rosas Feijóo

Membres d'EdAS (Espai d'Anàlisi Social)

Davant la creixent complexitat de la nostra societat, i des de l'àmbit de la sociologia, el nostre gabinet d'estudis socials **Espai d'Anàlisi Social (EdAS)** proposa una aproximació més rigorosa a les diverses problemàtiques concretes que incideixen en el desenvolupament de la nostra vida quotidiana. En aquest sentit, la nostra manera d'enfocar aquesta realitat es manifesta en *l'enquesta en profunditat*. EdAS presenta aquesta proposta metodològica aplicada en la investigació i en la recerca social com a estratègia d'aproximació a la complexa realitat social.

L'objectiu de la metodologia que plantegem es desenvolupa a partir de la complementarietat d'ambdues tècniques, la combinació quantitativa i la qualitativa, de manera que s'aconsegueix un major

coneixement del medi social, alhora que una major eficiència en les possibles accions que es puguin dissenyar *a posteriori*, per tal de pal·liar els efectes d'aquestes problemàtiques.

Amb *l'enquesta en profunditat* presentem una tècnica de recollida de dades que, partint del format d'un qüestionari, incorpora característiques pròpies de l'entrevista en profunditat. Aquesta metodologia sorgeix fruit de l'experiència del desenvolupament d'un treball de camp, on es feia palès que la informació aportada per les persones enquestades era rellevant per a la investigació, però que per les característiques d'aquesta era difícil que quedés reflectida en les categories de resposta d'un qüestionari.

Aquesta proposta es basa en la combinació de dues tècniques de recollida de dades, com són l'enquesta i l'entrevista en profunditat. D'aquesta manera, hem intentat potenciar els avantatges que cada una d'elles ens oferia i, alhora, pal·liar-ne els inconvenients. Això proporciona una major qualitat en les dades obtingudes, alhora que s'aconsegueix profunditzar més en la comprensió del fenomen estudiat.

L'enquesta en profunditat

El format de la nostra proposta metodològica, *l'enquesta en profunditat*, consisteix en el disseny d'un qüestionari que inclou espais destinats a recollir el discurs que l'informant ofereix i que, sovint, no pot recollir-se en les categories de resposta proposades. Així doncs, es recull la informació de manera simultània, mitjançant les preguntes a les quals contesta l'enquestat i les explicacions afegides que ajuden a la contextualització del fenomen estudiat.

Tanmateix, l'investigador, prèviament, ha d'analitzar i estudiar aquelles preguntes de les quals li interessa extreure una major comprensió en la resposta. Així doncs, considerant la importància de la pregunta en el coneixement del fenomen objecte d'estudi, així com la previsió que l'enquestat porti informació addicional rellevant per a la seva resposta, podem aconseguir que l'investigador contextualitzi la resposta. Conseqüentment, obtenim un major aprofundiment i ens aproximem més a la realitat estudiada, ja que s'entra en un procés molt més dinàmic i espontani en el qual l'informant pot expressar-se amb més facilitat.

Com a resultat de *l'enquesta en profunditat*, en una primera anàlisi obtenim dos informes. Per una banda, un informe quantitatiu a partir de l'anàlisi estadística habitual pròpia de les tècniques quantitatives i, per una altra, un informe qualitatiu que recull les aporta-

cions dels informants, constituint-se en un complement de la informació estadística. El procés d'elaboració de l'informe qualitatiu segueix les línies d'anàlisi de les entrevistes en profunditat i, per tant, es basarà en l'anàlisi del discurs.

El mètode del treball es fonamenta en la recollida de dades i el desenvolupament de reunions periòdiques de l'equip d'investigadors. En la planificació del treball de camp es programen les reunions de l'equip d'investigadors on es decideixen i defineixen les línies d'actuació i la lògica comuna de l'anàlisi del discurs de cada investigació. El format de l'enquesta en profunditat permet la recollida de les dades quantitatives i qualitatives de manera simultània durant el treball de camp.

D'aquesta manera la recollida de les dades es realitza amb constant retroalimentació amb les reunions de l'equip d'investigadors, de manera que la diversitat d'informació que aquest mètode ens proporciona és consensuada amb les línies d'actuació definides i redefinides per l'equip d'investigadors a mesura que es va desenvolupant la investigació. Així, el tractament de la informació es va desenvolupant de manera paral·lela al treball de camp, no *a posteriori*.

La utilització d'aquesta metodologia exigeix la participació activa del sociòleg, com a tècnic qualificat, en tot el procés investigador, tant en el disseny com en l'anàlisi i la realització de les enquestes, ja que la implicació de personal qualificat en l'administració dels qüestionaris es traduirà en un augment de la qualitat del treball de camp, com a fase rellevant del procés investigador.

Finalment, les dues primeres vies d'aproximació s'unificarien en un sol informe comú, on quedarien reflectides la diversitat i la riquesa d'informació obtingudes mitjançant ambdós processos d'obtenció de dades: l'enquesta i l'entrevista en profunditat.

Algunes qüestions que es poden plantejar a l'hora de realitzar aquest tipus de tècnica serien, per una banda, l'increment de temps invertit (tant durant la seva administració com durant la seva posterior anàlisi) i, per una altra, un augment de tècnics qualificats en la realització de les enquestes. Malgrat que això pot suposar un cost addicional, s'ha de tenir en compte que en realitat s'aconsegueix una major qualitat de la informació recollida i una major implicació per part dels investigadors. En aquest sentit, per tal d'incidir en la realitat estudiada, és essencial aconseguir una qualitat important de les dades que conformen la base de la investigació que es du a terme. De la mateixa manera, és indispensable la participació activa dels investigadors en el procés d'obtenció de les dades.

Amb aquesta proposta no neguem la utilitat del qüestionari tipus, i estariem d'acord a afirmar que proporciona una gran quantitat

d'informació necessària per a les diferents investigacions que es realitzen. No obstant això, *l'enquesta en profunditat* es configura com una via per recollir tot un seguit d'informacions que es podrien perdre inicialment, i d'aquesta manera aportaria una major riquesa a l'estudi. I, a més a més, ofereix la possibilitat d'obrir noves vies d'anàlisi per a la investigació que potser no s'havien previst.

Des del gabinet d'estudis sociològics Espai d'Anàlisi Social, hem volgut amb aquesta aproximació presentar les potencialitats de *l'enquesta en profunditat* com a proposta metodològica en la recerca social, com a estratègia d'aproximació a la complexa realitat mitjançant la complementarietat de les tècniques quantitatives i qualitatives. Considerem que la nostra proposta pot constituir-se com una tècnica de recollida d'informació que combina els aspectes més positius d'ambdues tècniques —*l'enquesta* i *l'entrevista en profunditat*—, obtenint un procés més rigorós en la recollida de dades i una informació més acurada i de qualitat. Des d'EdAS apostem per continuar investigant en aquest mètode de treball i per aplicar-lo en les nostres recerques socials.